

Несретни Швеђанин **Алфред Нобел**

Када је тридесетогодишња Аустријанка Берта Кински (*Countess Bertha Kinsky*, 1843-1914), поријеклом из осиромашене грофовске породице, то јутро прочитала оглас у једним бечким новинама, одлучила је... Богат, образован, господин у Паризу жели упознати даму зре-

лијих година. Ускићено је причала како ће том господину бити секретарица, да познаје језике и да јој је коначно доста Сутнерових.

У то вријеме није било познато нуђење

брака преко новина, а тог богатог и образованог чуцака, којег је госпођа Берта тек требало да упозна, свакако ће знати употребити. Она је управо добила отказ на место гувернанте код аустријског барона Сутнера, гдје је одгајала његове ћерке. Тамо је упознала Сутнеровог сина Артура, млађег од ње седам година. Велику љубав која се затим развила Сутнерови нису жељели. Госпођа Берта, тада Кински, а убрзо Сутнер (*Bertha von Suttner*), није знала да је чудни господин из новина Алфред Нобел (Стокхолм, 21. 10. 1833 – Сан Ремо, 10. 12. 1896), генијални проналазач, један од најбогатијих људи на свијету, бизнисмен којег су његови пословни противници сматрали бездушним, а историчари, па убрзо и сама Берта, осјећајним, затвореним и несретним човјечком. Његова једина љубав је до тада била једна Парижанка о којој је писао поеме и у коју је још као двадесетогодишњак био заљубљен, а која је несрећно умрла.

Берту Кински је Нобел сачекао на париској жељезничкој станици и на њу оставио „веома добар утисак“. „Он је врло паметан, духовит, топао ... – причала је Берта тих дана и годинама касније – био је невероватан хуманиста, објашњавао је потребе помагања медицине и науке уопште, а при томе је знао бити забаван. Необично интелигентан човјек. Тада никако нисам могла разумјети страхопоштовање са којим му се обраћају разни моћници.“

Алфред Нобел је изумио динамит и нитроглицерин, најгрознија средства дотадашње историје ратовања, а имао је дара да своје идеје претвара у новац и да тим новцем управља. Постао је веома богат човјек у свијету у којем је новац значао све.

„Алфред ми је признао своју прву љубав, младу, рано умрлу Парижанку, на коју га подсећам и причао ми је о својој поезији. Био је дирљиво искрен и великодушан. Када ме је више дана од нашег упознавања Алфред Нобел стидљиво упитао да ли је моје срце слободно, одбила сам га и на моје изненађење, он је још само једном покушао да ме одврати од Артура Сутнера, рекавши да цијени моју искреност и храброст, али да није у стању описати ми колико му је жао.“

Алфреду Нобелу није било суђено да се ожени Бертом. Док је био одсутан у Стокхолму она је добила телеграм од младог барона Артура Сутнера у којем ју је позвао да се одмах врати у Беч, након чега је она одјурила.

Горко разочаран у жене и све слабијег здравља (ангина пекторис), Нобел се више није упуштао ни у икакве ближе везе. У присуству своја два асистента, 27. новембра 1895, написао је опоруку која је након његове

смрти 10. децембра исте године објављена. У свом тестаменту тај пребогати Швеђанин је између осталог навео да послјије зрелог размишљања даје изјаву о својој посљедњој вољи у погледу стеченог иметка, који се после његове смрти има продати, а новац уложити у сигурне банке. Камата од тих средстава има да се дијели на пет једнаких дијелова особама које су дале највећи допринос: физици, хемији, физиологији или медицини, литератури, а пети дио миру у свијету. При томе се не смије узимати у обзир народност кандидата. До тада ниједан милионер није тако велики дио богатства оставио читавом човјечанству.

Свијет је био збуњен, а шведске власти разочаране. Тек након пет година, 10. децембра 1901, Шведска академија наука је почела додјеливати прве Нобелове награде, успијевши да превазиђе болне расправе о праву државе о националним интересима и о бесмислу расипања новца једног њиховог грађанина, који је у стању растројства, због болести, на смрти, могао написати тако сраман тестамент.

Берта Сутнер, која је после своје удаје остала у преписци са Нобелом, била је све критичнаја према трци у наоружању. Написала је књигу "Положите оружје" Норвешки парламент јој је 1905. године додјелио Нобелову награду за мир.

Растко Вуковић